

Pasienter og pårørendes rolle i tilsynssaker

Nordisk tilsynskonferanse Tromsø 26. mai 2011

Konstituert fylkeslege Ragnar Hermstad, Helsetilsynet / Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Helsetilsynets oppgave

Føre tilsyn med alt helsevesen og alt helsepersonell.

- Medvirke til at helsetjenesten drives på en forsvarlig måte
- Medvirke til å forebygge svikt i helsetjenestene

Tilsynet skal bidra til at helsetjenestene som tilbys befolkningen har

- Kvalitet
- Sikkerhet
- Tillit

Dagens rettstilstand vedrørende pasienter og pårørendes rolle i tilsynssaker i Norge:

Helsepersonellovens § 55:

- Pasient eller representant for denne kan be Helsetilsynet i fylket om en vurdering av et forhold
- Helsetilsynet skal vurdere de synspunkter som er framsatt. Man kan også ta opp forhold som ikke er berørt i anmodningen
- Dersom Helsetilsynet i fylket mener det bør vurderes å gis administrativ reaksjon (advarsel, autorisasjonstap m.v.) skal saken oversendes Statens helsetilsyn for avgjørelse
- Den som har bedt om å få en vurdering av et forhold skal informeres om resultatet av behandlingen av saken med en kort begrunnelse for resultatet.

Pasientrettighetsloven § 7-4:

- Gjenspeiler det samme forholdet som Helsepersonelloven § 55.

Dagens rettstilstand (forts.2)

- Klager er IKKE part i saken som behandles av Helsetilsynet i fylket / Statens helsetilsyn.
- En opprettet tilsynssak er et forhold mellom Helsetilsynet i fylket og påklaget helsepersonell/virksomhet. Klager fra pasienter ansees som en kilde til forbedring av helsetjenesten
- I den grad klager involveres i den videre saksbehandling er dette med formål å opplyse saken best mulig
- Klager informeres om resultatet av saksbehandlingen med *”en kort begrunnelse”*

Dagens rettstilstand (forts.3)

- Det foreligger i dag ingen klageadgang på hendelsesbaserte saker som avsluttes hos Helsetilsynet i fylket, verken for pasient/pårørende eller påklaget helsepersonell/virksomhet
- Når Statens helsetilsyn fatter vedtak om administrativ reaksjon (advarsel, suspensjon, autorisasjonstap, begrensning i autorisasjon, tilbaketrekking av forskrivningsrett) kan helsepersonellet, som part i saken, klage til Statens Helsepersonellnemnd.
- Pasienter og pårørende har ingen slik klagerett.

Behov for endring av dagens rettstilstand?

- Utvalg nedsatt av Helse- og omsorgsdepartementet for å vurdere pasienter og pårørendes rolle i tilsynssaker.
- Utvalgets oppgave var å vurdere:
 - Hvordan dagens regelverk praktiseres
 - Vurdere om det var behov for ny praksis i tråd med gjeldende regelverk
 - Behov for å gi pasient/pårørende ytterligere uttalerett og rett til innsyn i dokumenter
 - Behov for å gi lovbestemt klagerett
- Utvalget leverte sin rapport til departementet april 2011. Departementet har nå sendt rapporten på høring med frist 1. september 2011.

Kartlegging av hvordan dagens regelverk praktiseres

- Ønsket å kartlegge hvilken rolle pasient/pårørende har i praksis i dagens saksbehandling der de har anmodet Helsetilsynet i fylket om vurdering av pliktbrudd (klagesaker)
- Kartlagt saker avsluttet i Helsetilsynet i fylket i perioden 1. januar til 1. juli 2010
- Kartleggingen foretatt i desember 2010. Det må tas noe forbehold med hensyn til kvaliteten på alle svarende da en del forhold måtte rapportertes ut fra manuell opptelling og det måtte foretas noe skjønnsmessig vurdering.

Resultater av kartleggingen:

- Kartleggingen viste en god del fylkesvise variasjoner
- Totalantall saker avsluttet: 1259 (på ½ år)
- 73 % (919 saker) av alle tilsynssaker ble opprettet med bakgrunn i klage fra pasient eller pårørende
- I 42 % (383 saker) av sakene som var opprettet med bakgrunn i klage fra pasient/pårørende hadde det vært kontakt mellom pasient og helsetjeneste FØR klage ble fremmet til Helsetilsynet i fylket.
 - Færrest i Hordaland (5 av 70) og Finnmark (1 av 33)
 - Flest i Troms (70 av 72) og Østfold (50 av 66)

Involvering av pasient/pårørende før avgjørelse ble truffet av Helsetilsynet i fylket:

- I ca 30 % (268 saker) hadde pasient/pårørende vært involvert i saksbehandlingen før avgjørelse ble truffet av Helsetilsynet i fylket:
 - I 10 % (90 saker) var pasienten/pårørende blitt bedt om ytterligere opplysninger tidlig i saken
 - 14 % (37 saker) var det møter mellom Helsetilsynet og pasient. Pasient ba om slikt møte i ca 2/3 av tilfellene, de øvrige etter initiativ fra Helsetilsynet eller ukjent.
 - Hyppigst i Sør-Trøndelag (i 6 av 52 saker) og Troms (i 5 av 72 saker)
 - I 15 % (141 saker) ble pasient/pårørende bedt om å kommentere uttalelsene fra påklaget personell/virksomhet: 141 (15%)
 - Hyppigst i Oppland (i 36 av 54 saker) og Vest-Agder (i 14 av 35 saker)

Formidling av resultat av saksbehandling:

Der pasient/pårørende fremmer klagen blir de praktisk talt alltid informert om utfallet av saken.

- Informasjon ved kopi av vedtaket: Knapt 80%
- Informasjon ved delvis sladding av vedtak: Knapt 1%
- Informasjon ved eget brev: 20%
 - Høyest andel i Hordaland (50 av 70 saker) og Oslo/Akershus (77 av 123)

Formidling av helsepersonellets uttalelse:

- I 13% (121 saker) var kopi av påklaget virksomhet/personell sin uttalelse vedlagt informasjon
 - Hyppigst i Hedemark (i 39 av 58 saker) og Østfold (i 33 av 66 saker)
- (I tillegg hadde allerede klager fått anledning til å kommentere uttalelsene fra påklaget personell/virksomhet tidligere i saksbehandlingen i 141 saker (15%))

Klage på vedtak

- Pasient/pårørende klaget på avgjørelse i 74 tilfeller (8%).
 - Flest i Aust-Agder (i 4 av 22 saker) og Oslo og Akershus (i 18 av 123 saker)
- Slik klage ble fremmet til tross for at sluttbrev formidler at avgjørelsen fra Helsetilsynet i fylket er endelig og ikke kan påklages.
- Det ble foretatt ny vurdering etter slik klage i 10 saker

Utvalgets konklusjoner:

- Et samlet utvalg mener at pasienter og pårørende skal gis utvidet innsyns- og uttalerett i selvmeldte tilsynssaker som behandles av Helsetilsynet i fylket – sikre tilstrekkelig kontradiksjon
- Et flertall av utvalget mener at pasienter/pårørende også bør ha en klagerett på avgjørelser truffet av Helsetilsynet i fylket
- Et samlet utvalg presiserer hvor viktig det er at også helsetjenesten der hendelsen har skjedd, følger opp pasient og pårørende på en god måte